

Ενθαρρυντική πρόοδος στον τομέα έρευνας και ανάπτυξης στην Ελλάδα

Επιμέλεια: Ευάγγελος Κασσαβέτης

Η έρευνα και η ανάπτυξη (R&D) είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το μέλλον της εκάστοτε χώρας και πραγματοποιεί τους σκοπούς της αειφορίας και της προόδου. Πέραν της πολιτισμικής παρακαταθήκης και της ήδη κεκτημένης γνώσης των χωρών, το R&D είναι αυτό που θα μείνει μέσα στον χρόνο και θα αποτελέσει σήμα κατατεθέν (brand name) της εποχής μας.

Τα αρχαία χρόνια οι Έλληνες ήταν οι πρώτοι των πρώτων σε πολλές επιστήμες και ακόμη και σήμερα τους αναγνωρίζεται πλήθος επιτευγμάτων σε διάφορα γνωστικά πεδία. Σήμερα, εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού, η αξία της έρευνας είναι ακόμη πιο προφανής. Αυτή, στο παράδειγμα της πανδημίας, αποτελεί το κύριο έρεισμα της ανθρωπότητας για την αντιμετώπιση της νόσου και των προβλημάτων που απορρέουν από αυτή.

Η είδηση της ανόδου της Ελλάδας στην 16η θέση (από 18η το 2018) μεταξύ των λοιπών Κρατών Μελών της ΕΕ δεν μπορεί παρά να χαρακτηριστεί ενθαρρυντική και ελπιδοφόρα. Πρόκειται για την διαχρονικά καλύτερη θέση που έχει λάβει ποτέ η χώρα. Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης, οι δαπάνες προς έρευνα και ανάπτυξη στην χώρα μας σε ποσοστό του ΑΕΠ έφτασαν το 1,27% για το 2019 από 1,21% του 2018. Συγκεκριμένα δαπανήθηκαν 2,34 δις και συγκριτικά με το 2018 το ποσό αυξήθηκε κατά 257,3 εκατ. ευρώ. Η κατάταξη αυτή της χώρας μας είναι πιο σημαντική απ' όσο φαίνεται εκ πρώτης όψεως. Δείχνει πως ακόμη και με πολλά προβλήματα, η «Ψωροκώσταينا» κατορθώνει σε έναν σημαντικό για το μέλλον τομέα να ανακάμψει και να σταθεί άξια πλάι στους Ευρωπαίους εταίρους.

Η Ελλάδα, μολονότι στον δείκτη E&A (δαπάνες E&A ως % του ΑΕΠ) ακόμη βρίσκεται κάτω από τον μέσο όρο των χωρών της ΕΕ (-2%), ξεπέρασε κράτη όπως η Ισπανία, η Πολωνία, η Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο και κρατά την τελευταία οκταετία σταθερά ανοδική πορεία, υπερβαίνοντας το 2019 το ρεκόρ στις επιδόσεις της.

Η στατιστική μέθοδος διέκρινε συνολικά τέσσερις τομείς από τους οποίους απορροφήθηκε η οικεία χρηματοδότηση: τις επιχειρήσεις, την τριτοβάθμια εκπαίδευση, τον κρατικό τομέα και τέλος τα ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα. Οι επιχειρήσεις έλαβαν το μεγαλύτερο μερίδιο σε σχέση με τις άλλες, περίπου 0,59% από το

συνολικό (και για τα τέσσερα) 1,27% του ΑΕΠ για R&D.

Από την άλλη, η χρηματοδότηση πηγάζει κυρίως από τον ιδιωτικό τομέα/ τις επιχειρήσεις (42%) και από το ελληνικό κράτος (41%), ενώ ακολουθεί η συνδρομή από το εξωτερικό (ΕΕ, Ηνωμένα Έθνη, ΟΟΣΑ και επιχειρήσεις του εξωτερικού) με περίπου 11,5%.

Μιλώντας για κρατική χρηματοδότηση, νοείται εκείνη που προέρχεται τόσο από την κεντρική κυβέρνηση όσο και από τις περιφέρειες. Οι επιμέρους τομείς που την συνιστούν είναι κατά σειρά οικονομικής σημασίας για τα έτη 2018-19: πρώτα ο τακτικός προϋπολογισμός, έπειτα τα έργα ΕΣΠΑ και τέλος -σε λιγότερο βαθμό- τα μη ΕΣΠΑ έργα. Στην ίδια κατηγορία περιλαμβάνονται επιπλέον τυχόν δωρεές, κληρονομίες, ενοίκια κ.λπ.

Είναι αξιοσημείωτο πως η χρηματοδότηση που προέρχεται από φορείς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, συνιστά, βάσει του εγχειριδίου Frascati (OECD manual), ξεχωριστή κατηγορία από μόνη της. Πράγματι, τα πανεπιστήμια καλύπτουν ορισμένες ερευνητικές δαπάνες με ίδια έσοδα (πχ προερχόμενα από αξιοποίηση περιουσίας, δωρεές κ.ο.κ.). Για το 2019, το μέγεθος της οικείας δαπάνης έφτασε στο ζενίθ των επιδόσεων της περασμένης δεκαετίας, προσεγγίζοντας το ποσό των €51 εκατομμυρίων. Αν συγκρίνουμε αυτόν τον αριθμό (€51 εκατ.) με την συνολική χρηματοδότηση (€716,55 εκατ.) που δέχονται οι φορείς του τομέα HES, όπως ονομάζεται, μπορούμε να πούμε πως το 7% καλύπτεται από τον ίδιο τον τομέα.

Εν γένει, η άνοδος των δαπανών για R&D σημαίνει αυξημένες επενδύσεις, νέες ευκαιρίες και ιδέες. Περισσότερες θέσεις εργασίας και νέους που έχουν έναν παραπάνω λόγο να μείνουν και να μην αναζητήσουν απασχόληση στο εξωτερικό. Παράλληλα, η τριτοβάθμια εκπαίδευση ενδεχομένως να μπορέσει να πραγματοποιήσει αποτελεσματικότερα τον σκοπό της, αφού με αυξημένη οικονομική υποστήριξη, θα είναι εφικτή η διεύρυνση του εκάστοτε γνωστικού πεδίου.

Φυσικά, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν χρειάζεται να προσπαθήσουμε ακόμη περισσότερο και ένα από τα επόμενα έτη να ανέβουμε ακόμη πιο ψηλά. Η είδηση αποτελεί ένα αισιόδοξο μήνυμα και ως τέτοιο πρέπει να εκλαμβάνεται, χωρίς όμως να δικαιολογεί την όποια -τυχόν- επανάπαυση. Η ανοδική πορεία

είναι αυτονόητα επιτακτική, ιδίως στην σημερινή πραγματικότητα.